

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 143/03-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2003 predbežne prerokoval sťažnosť PharmDr. J. V., bytom S. N. V., zastúpeného advokátom JUDr. O. Š., B., vo veci porušenia princípu ústavnosti podľa čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, princípu rovnosti subjektov podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré spadajú do právneho inštitútu práva vlastníť majetok a právneho inštitútu práva na podnikanie, základného práva na rovnosť podľa čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a práva vlastníť majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/01 a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 408/02 a takto

rozhodol:

Sťažnosť PharmDr. J. V. o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. júla 2003 doručená sťažnosť PharmDr. J. V., bytom S. N. V. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného

advokátom JUDr. O. Š., Pri Suchom mlyne 56, Bratislava, ktorou namieta porušenie princípu ústavnosti ustanoveného v čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), princípu rovnosti subjektov podľa čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, porušenie jeho základného práva na podnikanie zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy a práva vlastníť majetok, ktoré je zaručené v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 20 ústavy, postupmi Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/01 a Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 408/02.

Sťažovateľ uviedol, že ako prevádzkovateľ neštátneho zdravotníckeho zariadenia v rokoch 1998 a 1999 poskytoval zdravotnú starostlivosť v súlade so zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnom poistení“) aj poistencom zrušenej Družstevnej zdravotnej poisťovne Perspektíva, ktorá neuhradila plnenie za takto poskytnutú zdravotnú starostlivosť a na návrh likvidátora bol príslušným súdom vyhlásený na majetok poisťovne Perspektíva konkurz. Sťažovateľ vyhodnotil túto situáciu tak, že u zrušenej zdravotnej poisťovni Perspektíva nastala právna skutočnosť predpokladaná zákonom, a to zistenie, že z majetku zrušenej zdravotnej poisťovne Perspektíva nie je možné uspokojiť jej záväzky, a preto si sťažovateľ uplatnil svoje pohľadávky voči zrušenej zdravotnej poisťovni Perspektíva u Všeobecnej zdravotnej poisťovne z dôvodu ich prechodu aj súdnou cestou, výsledkom čoho boli zamietajúce rozhodnutia všeobecných súdov.

Podľa názoru sťažovateľa neuhrádzaním nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť vzniká jej poskytovateľom bezprostredná škoda na majetku, čím podľa sťažovateľa zákon výrazne zasiahol do vlastníckeho práva poskytovateľov zdravotníckej starostlivosti zaručeného ústavou a narúša ústavnú podstatu rovnosti vlastníckeho práva.

Opierajúc sa o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vyhodnocuje sťažovateľ ustanovenie § 34 ods. 6 zákona o zdravotnom poistení ako obmedzenie vlastníckeho práva nad nevyhnutnú mieru a v rozpore s verejným záujmom. Keďže o citované ustanovenie oba všeobecné súdy opreli svoje rozhodnutie, došlo podľa názoru sťažovateľa k porušeniu jeho garantovaných práv a slobôd.

Zákon č. 233/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o zdravotnom poistení, podľa názoru sťažovateľa zásadne zmenil podmienky podnikania a retroaktívne „odkladá podnikateľom ich právo na vymožitelnosť svojich pohľadávok vzniknutých v čase, keď ich vymožitelnosť bola garantovaná na dobu neurčitú“.

Podľa sťažovateľa požiadavka právnej istoty sa zabezpečuje predovšetkým tým, aby sa všeobecne záväzné právne predpisy nemenili náhodne a subjektivisticky, ale iba v súlade s ústavou, rešpektujúc spoločenský vývoj a základné práva a slobody.

Aplikáciu ustanovenia § 34 ods. 6 zákona o zdravotnom poistení súdmi považuje sťažovateľ za nútené vzdanie sa svojho platne nadobudnutého vlastníckeho práva v prospech zdravotníckych poisťovní, keď sa značne oddialila a aj limitovala výška úhrady len do výšky istiny bez poplatkov z omeškania, záväzkov zrušenej zdravotnej poisťovne Perspektíva zdravotníckym zariadeniam.

Postup okresného súdu a krajského súdu v tomto prípade považuje sťažovateľ za rozporný s čl. 1 ústavy. Postup zákonodarcu a označených súdov označil sťažovateľ za rozporný s ústavným princípom rovnosti vyjadreným v čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a v čl. 12 ústavy a tento postup spôsobil stav, ktorý je v priamom rozpore s ústavne garantovaným princípom slobodného výkonu podnikateľskej činnosti.

Sťažovateľ poukazuje na to, že štát právnou úpravou v tejto oblasti vytvára nerovnaké podmienky ochrany vlastníckeho práva.

Zamietnutie návrhu na zaplatenie úhrad všeobecnými súdmi považuje sťažovateľ za zvláštny druh vyvlastnenia jeho vlastníctva nedefinovaný zákonom, na ktoré neboli splnené jednotlivé kumulatívne určené podmienky na vyvlastnenie podľa čl. 20 ods. 4 ústavy. Sťažovateľovi takýmto postupom vznikajú bezprostredné škody na majetku.

Na základe uvedeného sa sťažovateľ domnieva, že napadnutými rozsudkami všeobecných súdov boli porušené citované základné práva, a navrhuje ústavnému súdu, aby po predbežnom prerokovaní jeho ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie a po vykonanom dokazovaní vyniesol tento nález:

„Zamietnutím návrhu na zaplatenie 621.834,50 Sk s príslušenstvom rozsudkami Okresného súdu Bratislava V. č. k. 6 C 249/01-52 a Krajského súdu Bratislava 9 Co 408/02-52 v dôsledku aplikácie § 34 ods. 6 zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na rovnosť garantovanú čl. 11 Listiny základných práv a slobôd a čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy SR, práva na podnikanie zakotveného v čl. 35 ods.1 Ústavy SR, práva vlastníť majetok upraveného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a k prekročeniu podmienok vyvlastnenia, ktoré sú zakotvené v čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Zároveň došlo aj k porušeniu ustanovenia čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý je vyjadrením princípu právneho štátu.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 10. 04. 2003, č. k. 9 Co 408/02-52 a rozsudok Okresného súdu Bratislava V. zo dňa 19. 06. 2002, č. k. 6 C 249/01-52 sa zrušuje.

Slovenská republika je povinná zaplatiť navrhovateľovi čiastku 600.000,- Sk k rukám navrhovateľa do troch dní odo dňa právoplatnosti z titulu primeraného zadosťučinenia.“

Sťažovateľ odôvodňuje priznanie finančného zadosťučinenia z titulu nevyhnutnosti vynaloženia finančných nákladov na obhajobu svojich ústavných práv a slobôd a finančných strát, ktoré mu vznikli v dôsledku rozhodnutí súdov v podnikateľskej praxi.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanovených zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa ústavný súd skúmal jej zákonom predpísané náležitosti upravené v § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ako aj prípadné dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti pravidelne skúma aj to, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Zo sťažnosti sťažovateľa ústavný súd zistil, že okresný súd rozsudkom č. k. 6 C 249/01-52 z 19. júna 2002 zamietol návrh sťažovateľa a krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 408/02-52 z 10. apríla 2003 rozsudok okresného súdu potvrdil.

Ústavný súd na základe obsahu sťažnosti a jej príloh posúdil sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej namieta porušenie základného práva zaručeného v čl. 35 ústavy a v čl. 11 Listiny základných práv a slobôd, a zistil, že neexistuje príčinná súvislosť medzi konaním všeobecných súdov a sťažovateľom namietaným porušením základného práva podnikat' zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy a základného práva na rovnosť zaručeného v čl. 11 Listiny základných práv a slobôd. Takúto príčinnú súvislosť nemôže zakladať ani postup a rozhodnutie súdu, v ktorom bol rešpektovaný skutkový a právny stav v čase vyhlásenia rozhodnutia súdu podľa 154 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Súd môže pre svoje rozhodnutie vziať do úvahy iba skutočnosti, ktoré tu boli v čase vyhlásenia rozsudku. Okamih uplatnenia práva je viazaný na hmotnoprávne posúdenie zisteného skutočného stavu vo veci podľa príslušných zákonných ustanovení spojené so vznikom, zmenou alebo zánikom práv či povinností.

Ústavný súd poukazuje najmä na to, že právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť obsiahnuté v čl. 35 ods. 1 ústavy je ústavnou zárukou slobody výkonu hospodárskej činnosti podľa uváženia. Súčasťou takto poskytnutej záruky nie je ochrana podnikateľa pred vstupom konkurenta do zvolenej hospodárskej činnosti ani záruka, že podnikateľ bude mať úspech vo svojej činnosti. Neúspech, resp. strata podnikateľa vo svojej činnosti predstavuje podnikateľské riziko, ktoré musí znášať podnikateľ sám. Toto konštatovanie má oporu v ustanoveniach zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, ktoré podnikateľa prezentujú jednak v rovine samotnej realizácie podnikateľskej činnosti, ako aj v rovine právnorelevantnej. Právnorelevantná rovina je daná právnou zodpovednosťou podnikateľa a v širšom zmysle znášaním hospodárskeho rizika za komplexnú podnikateľskú činnosť.

Vzhľadom na tieto skutočnosti ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Pri predbežnom prerokovaní tej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie vlastníckeho práva zaručeného v čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, sa ústavný súd riadil princípom subsidiarity v zmysle čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy a zistil, že na prejednanie tejto časti sťažnosti nemá právomoc.

K tomuto záveru dospel na základe tej skutočnosti, že ochranu vlastníckemu právu pred jeho ohrozením alebo porušením zásadne poskytujú všeobecné súdy. Tejto ochrany sa nemožno domáhať návrhom na začatie konania pred ústavným súdom. Sťažovateľ si právo na zaplatenie pohľadávky vzniknutej z titulu poskytnutej zdravotnej starostlivosti spadajúce do právneho inštitútu práva na ochranu vlastníckeho práva uplatnil pred všeobecnými súdmi, ktoré o tomto práve aj rozhodli. Ústavný súd preto nie je oprávnený konať a rozhodovať o veciach, ktoré sú zverené do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Uplatnenie ochrany označeného práva ústavným súdom podľa čl. 142 ods. 1 ústavy predpokladá taký procesný postup všeobecných súdov v konaní o ochrane vlastníckeho práva, ktorým by bolo porušené niektoré základné právo upravené v čl. 46 až 50 ústavy.

Vychádzajúc z uvedeného a poukazujúc aj na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 66/03, IV. ÚS 100/03) bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Nad rámec uvedeného je potrebné poukázať na to, že ústavný súd sa osobitne nezaoberal otázkou porušenia čl. 1, čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 11 Listiny základných práv a slobôd, keďže tieto ustanovenia sú spravidla vždy porušené, ak je porušené niektoré základné právo alebo sloboda. Ide o sprievodný účinok porušenia základného práva alebo slobody.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia je rovnako viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd sa touto časťou návrhu na rozhodnutie, ktorou sa sťažovateľ domáhal jeho priznania, nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2003

